

CHRISTIAAN HUYGENS (PARIJS)
AAN ZIJN VADER CONSTANTIJN (DEN HAAG)
6 AUGUSTUS 1655
5419

Vervolg op Christiaans verloren gegane, dat wil zeggen zelfs door Huygens niet ontvangen brief van 16 juni 1655.

Samenvatting: Christiaan geniet van de culturele verworvenheden van Parijs en verhaalt van een bezoek aan La Barre en een voorgenomen bezoek met Tassin aan Chambonnières.

Verstuurd samen met een brief van Lodewijk Huygens aan zijn vader van dezelfde datum (verloren). Huygens' antwoord van 2 september 1655 is verloren gegaan.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 45: ontwerp (dubbelvel, 20x30cm, ab | -; autograaf).

Vroegere uitgaven: OC 1, nr. 230, pp. 341-342: volledig.

— Worp 5, nr. 5419, p. 241: samenvatting.

Namen: Ismaël Boulliaud; Jacques Champion de Chambonnières; Philips Doublet; Jacques Dupuy; Gijsbert Eyckbergh; Johan Eyckbergh; Pierre Gassendi; Lodewijk Huygens; Pierre de la Barre; Nicholas Tassin.

Plaatsen: Angers; Chantilly; Colommiers; Creil; Ecouen; Fontainebleau; Fresnes; Hofwijk; Liancourt; Loire; Monceau; Petitbourg; St. Annaland; Verneuil; Zeelhem; Zuilichem.

Glossarium: fantaisie (fantasie).

Transcriptie

À Paris, le 6 *Augusti* 1655.

Monsieur mon père,

N'ayant jusqu'icy receu aucune lettre de vous, je m' imagine que les nostres ne vous auront esté rendues que bien tard, et qu'on les aura gardé à La Haye jusques'à vostre retour. Mon cousin Eibergh, dans les dernières qu'il escrit à son fils, mande que vous estiez revenu avecq mon oncle de St. Annelant du voyage de Zeelhem et que vous estiez demeuré à Zuylichem, c'est tout ce que j'ay pu apprendre. J'espère que vous serez maintenant à La Haye. Nous venons de faire une petite course aux environs de cette ville, estans conseillé de ne laisser passer la belle saison sans voir une partie des belles maisons qui s'y trouvent en grand nombre. En effect, si nous l'avions differé jusqu'à nostre retour, nous y eussions rencontré plus de difficulté à cause des chemins gastez qui ne sont que trop mauvais mesme en ce temps icy. Avecq cela les jours fussent devenus plus courts, et les jardins moins beaux. Celuy de Liancourt est merveilleux pour l'abondance et diversité de fontaines, la beauté du plantage et de ce qu'il est si proprement entretenu, que nostre Hofwijck ne le scauroit estre d'avantage. Il s'en faut beaucoup que Fontainebleau ne le soit pas tant quant à ce dernier point, mais au reste il me semble plus plaisant et est sans doute beaucoup plus magnifique.

Outre ces deux lieux nous avons veu Escouen, Chantilly, Verneuil, le chasteau de Creil, Fresne, Monceaux, Colommiers et Petitbourg, desquels non plus que de ces autres je ne m'arresteray pas à vous faire la description, parce qu'il me semble qu'il n'y a que la veue qui en puisse donner une impression assez belle. Pour les bastiments il n'y en a point ny dehors ny dedans la ville qui à mon advis vaille l'Hostel d'Orléans, ny pour le dedans et pour l'ameublement qui soit à comparer au Palais Cardinal. C'est icy un trésor inestimable de belles choses, à sçavoir statues antiques, beaux tableaux, riche tapisserie, tables de pierre precieuse et cabinets dont il y en a une infinité.

J'ay esté voir Monsieur la Bare, qui m'a fait fort bon accueil et joué devant moy de ses fantaisies d'une manière fort agréable. Tassin m'a aussi promis de me mener chez Monsieur de Chambonnière, mais je ¹veux différer les visites jusqu'après nostre voyage d'Angiers.

Cependant je n'ay peu m'empescher d'aller chercher quelques-uns des fameux mathématiciens, desquels j'ay veu Gassendi et Bullialdus. Cettuicy ma fait voir la bibliothèque du Roy et mesné auprez Monsieur du Puis, qui

1. Leiden: <veux> doorgehaald.

m'a fait la faveur de me monstrier encore la siene et son cabinet. | b | Il demeure dans la maison où est la bibliothèque royale, et c'est là que s'assemblent tous les jours les illustres. Devant que d'entreprendre le voyage vers la Loire, nous attendrons vostre responce, parce qu'il faudra encore quelque lettre de change. Mais je croy que mon frère vous aura escrit plus amplement touchant cecy, c'est pourquoy je vous prieray seulement de nous l'accorder et de croire que tout ne sera employé qu'en dépençe nécessaire. Je suis

C.H.

Vertaling

Parijs, 6 augustus 1655.

Mijnheer mijn vader,

Omdat ik tot op heden geen enkele brief van u heb ontvangen, vermoed ik dat de ²onze u pas zeer laat zullen zijn overhandigd, en dat ze tot uw terugkeer in Den Haag zullen zijn vastgehouden. Mijn stiefoom [Johan] Eyckbergh bericht in de laatste ³brief die hij schreef aan zijn zoon [Gijsbert], dat u met mijn oom [Philips Doublet, heer] van St. Annaland terug was van de ⁴reis naar Zeelhem, en dat u in Zuilichem was gebleven; dat is alles wat ik heb kunnen achterhalen. Ik hoop dat u momenteel in Den Haag bent. Wij hebben zojuist een klein uitstapje gemaakt in de omgeving van deze stad, omdat ons was aangeraden het mooie seizoen niet voorbij te laten gaan zonder een aantal van de fraaie huizen te hebben gezien, die hier in grote getale te vinden zijn. Inderdaad, als wij dat hadden uitgesteld tot onze terugreis, zouden we er meer problemen mee hebben gehad vanwege de slechte wegen, die zelfs in deze tijd van het jaar maar al te onbegaanbaar zijn. Bovendien zouden ook de dagen korter zijn geworden, en de tuinen minder mooi. Die van Liancourt is wonderschoon vanwege de vele fonteinen van verschillende soort, de fraaie beplanting en omdat die zo goed is onderhouden dat ons Hofwijk ze in dat opzicht niet zou kunnen overtreffen. Wat dit laatste betreft ontbeert Fontainebleau nog wel het een en ander, maar toch vind ik die plek aangenamer en is die zeker veel groter.

Behalve deze twee plaatsen hebben we Ecouen, Chantilly, Verneuil, het kasteel van Creil, Fresnes, Monceau, Colommiers en Petitbourg bezocht, waarvan ik u evenmin een beschrijving geef omdat slechts het aanschouwen ervan een voldoende indruk van al het schoons kan geven. Wat betreft de gebouwen is er geen binnen of buiten de stad dat het mijns inziens kan opnemen tegen het Hôtel d'Orléans; wat betreft het interieur en het ameublement valt niets te vergelijken met het paleis van de ⁵kardinaal. Er is aldaar een onvoorstelbare hoeveelheid mooie dingen, zoals antieke beelden, mooie schilderijen, rijke tapijten, tafels van edelsteen en een oneindige reeks kasten.

Ik ben de heer [Pierre de] la Barre wezen opzoeken, die mij gastvrij heeft ontvangen, en voor mij op zeer aangename wijze enige van zijn fantasieën heeft gespeeld. [De heer Nicholas] Tassin heeft ook beloofd mij mee te nemen naar de heer [Jacques Champion] de Chambonnières, maar ik wil de bezoeken uitstellen tot na onze reis naar Angers.

Verder heb ik niet kunnen nalaten enkele beroemde wiskundigen te gaan opzoeken, van wie ik [Pierre] Gassendi en [Ismaël] Boulliaud heb ontmoet. Deze laatste liet mij de koninklijke bibliotheek zien en nam mij mee naar de heer [Jacques] Dupuy, die zo vriendelijk was mij de zijne, alsook zijn kabinet te tonen. Hij woont in het pand waarin ook de koninklijke bibliotheek gevestigd is, en daar komen alle dagen de beroemdheden bijeen. Voordat wij onze reis naar de Loire gaan ondernemen, wachten wij op uw antwoord, want er zal nog een wissel nodig zijn. Ik meen evenwel dat mijn broer [Lodewijk] u uitgebreider daarover heeft ⁶geschreven, reden waarom

2. Christiaan Huygens aan zijn vader, 16 juli 1655? (verloren); Lodewijk Huygens aan zijn vader, 16 juli 1655? (verloren).

3. Gijsbert Eyckbergh aan zijn zoon Johan, laatste dagen van juli 1655 (verloren).

4. Huygens bezocht Zeelhem kennelijk op 23 juli 1655 (het Dagboek geeft alleen Diest), en 28 tot 31 juli te Zuilichem. Op 2 augustus was hij weer terug te Den Haag.

5. Kardinaal Mazarin.

6. Lodewijk Huygens aan zijn vader, 6 augustus 1655? (verloren).

ik u alleen maar verzoek ons die toe te staan en te geloven dat alles slechts voor noodzakelijke uitgaven zal worden gebruikt. Ik ben uw

Christiaan Huygens.
